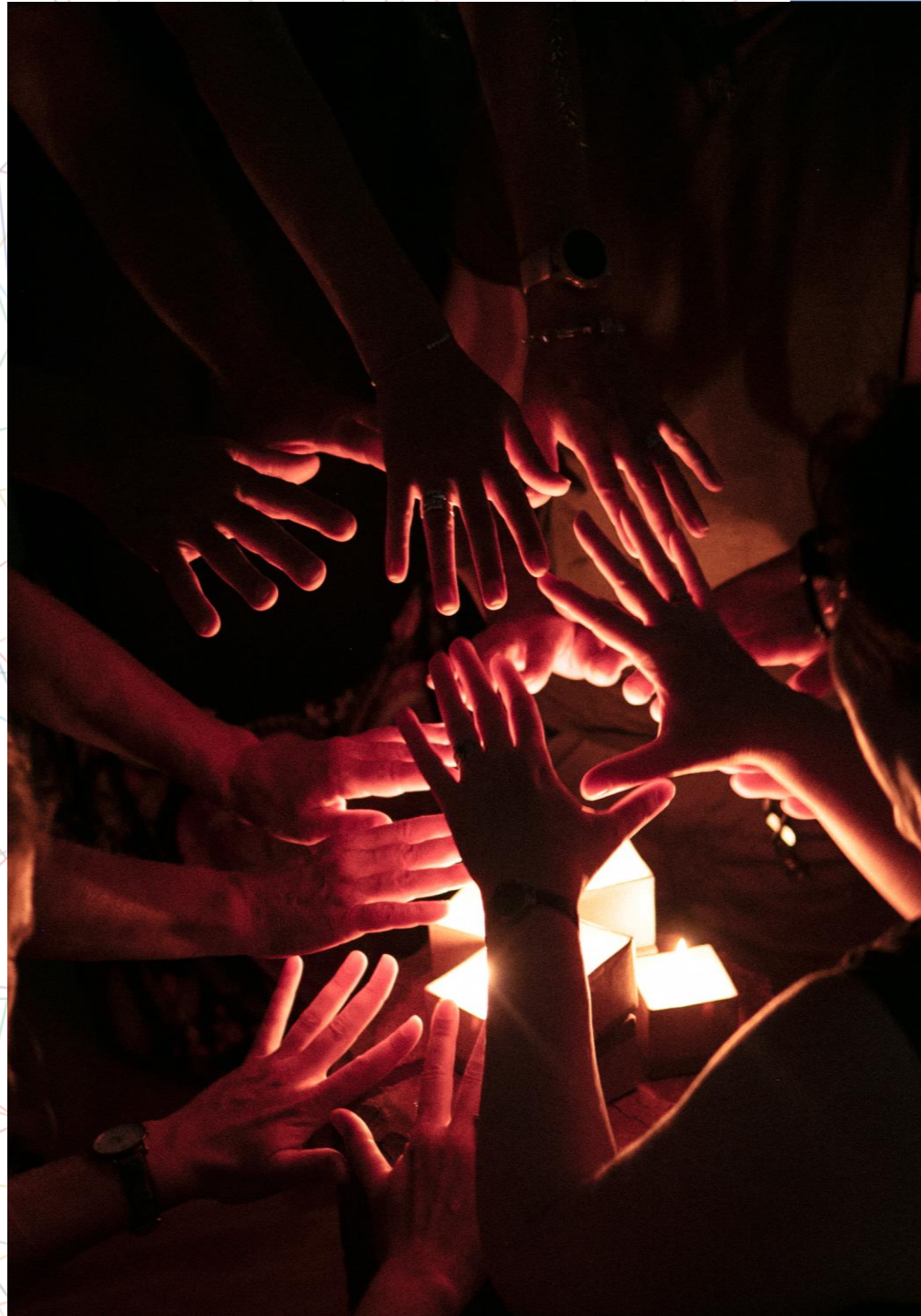

AT konference 2022
JEZERKA, SEČ
5.-9. ČERVNA 2022

IDEOLOGIE, STEREOTYPY A DOGMATA V ADIKTOLOGII, VE SPOLEČNOSTI A V SANANIMU

Kamil Kalina

**Martina Richterová Těmínová
& spolupracovníci**

| sananim.cz

| drogovaporadna.cz

| koncimshulenim.cz

| koncimshranim.cz

| drogy.net

SPOLUPRACOVNÍCI

Štěpánka Čtrnáctá

Aleš Herzog

Karel Chodil

Karel Kolitsch

Pavla Makovská Dolanská

Hana Skořepová

Josef Šedivý

MOTTO

Jednotu v nutném, svobodu v ostatním, ve všem lásku.

Sv. Benedikt z Nursie (6. stol.)

ÚVOD

V návaznosti na hlavní téma konference jsme si položili otázky, jaké ideologie vlastně zastáváme, a s jakými se setkáváme či střetáváme ve své práci i ve světě, v němž žijeme společně se svými pacienty či klienty, kolegy a institucemi. Zároveň jsme se zabývali citlivým rozhraním mezi otevřenou soustavou idejí a dogmatem.

IDEOLOGIE V ADIKTOLOGII

Setkáváme se každodenně s několika „ideologiemi“, soustavami názorů, postojů, hodnot a idejí, které něco obhajují, prosazují nebo brání.

Příklady:

- ❖ **Harm Reduction – snižování zdravotních, psychických a sociálních škod a rizik u lidí, kteří užívají návykové látky;**
- ❖ **Public Health – nebere tolik v úvahu jednotlivce, ale chrání veřejný zájem;**
- ❖ **Substitute – náhrada návykové látky stejnou nebo podobnou, ale podávanou v odborném prostředí pod lékařským dohledem (medicínizace užívání);**
- ❖ **Abstinenční léčba – založená na odvyknutí uživatelských vzorců, což může být někdy cíl a jindy prostředek.**

ROZPORY MEZI IDEOLOGIEMI

- ❖ Někdy se zdá, že mezi ideologiemi jsou ostré hrany a příkopy.
- ❖ Pokud zastávám ideologii abstinenční léčby, může se mi zdát nepřijatelný přístup Harm Reduction a substituce, protože nevedou k abstinenci.
- ❖ V některých zemích, které vsadily na substituci jako na národní politiku, se říká: „Substituce odnaučuje odborníky nabízet abstinenční programy, klienty je vyhledávat a stát je platit.“
- ❖ Zdá se, že se Česko vyhnulo této konkurenci a konfrontaci. Hrany a příkopy jsou spíše mezi osobnostmi a nemají tak závažný dopad do praxe (ale nějaký ano).

JAK SE S TÍM VYROVNÁVÁME?

Pokud dokážeme nemít „černobílé vidění“, můžeme nacházet souvislosti a možnosti kontinua v příběhu klienta.

- ❖ Ideologie Harm Reduction a abstinenční léčby se sice rozcházejí v cílech a formách, ale některé ideje mohou být společné. V obou přístupech usilujeme spolu s klientem o změnu, v obou pro tuto myšlenku musíme klienta získat, v obou se o to snažíme na základě vztahu.
- ❖ V abstinenčním přístupu jsou HR prvky: snižují rizika ve svém chování, tak stejně v Harm Reduction abstinují např. od jehly, od sexu bez kondomu apod.
- ❖ Substitute je součástí abstinenční ideologie. V HR je nástrojem k úlevě klienta, aby mohl nastoupit cestu životní změny v oblasti zdravotní, sociální, osobnostní, v abstinenční ideologii je to lék, který zajišťuje duševní stabilitu a možnost žít normálním životem.

JAK SE S TÍM TAKÉ VYROVNÁVÁME?

- ❖ Abstinance spojená s osobní stabilitou, životní spokojeností a vnímáním smyslu abstinence jako přirozené životní hodnoty je pro klienty výhodnou a pozitivní variantou – s veškerým respektem k tomu, že ne každý klient je na tuto cestu připravený a je pro něj možná.
- ❖ *„Pokud svou situaci prozatím nezvládneš řešit tím pro tebe správným způsobem, hledejme jinou variantu, kterou nyní zvládneš a zároveň tím dojde k omezení negativních důsledků do doby, než budeš schopen postoupit k pro tebe nejvýhodnějšímu řešení.“*

ZASTŘEŠUJÍCÍ IDEOLOGIE

K překonání „černobílého vidění“ nám pomáhají IDEOLOGIE VYŠŠÍHO ŘÁDU, do nichž patří principy svobody a odpovědnosti, respekt k jedinečnosti klienta a individualizovaný přístup.

KONCEPT ÚZDRAVY (RECOVERY)

- ❖dává každému jednotlivci naději a zplnomocnění ujít nějaký kus své cesty ke změně, zohledňuje jedinečnost každého člověka,
- ❖klade důraz na smysluplnost celého procesu, směřování vpřed,
- ❖orientuje se na posilování silných stránek jedince a přijetí omezení.

Závislost lze v tomto smyslu přerůst, dostat se přes ni a žít smysluplný život s omezeními, která přijmu.

DVOJÍ TVÁŘ ABSTINENČNÍ IDEOLOGIE

ABSTINENCE JE CÍL –

- ❖ Vlastně cíl jediný.
- ❖ Cesty k dosažení jsou např. režim, pravidla, záповědi, jistá míra indoktrinace.

ABSTINENCE JE PROSTŘEDEK –

- ❖ Cílem je růst a nalezení vlastní podoby smysluplného života.
- ❖ Cestou k dosažení je změna sebepojetí, která se děje ve vztahu a vztazích.

Během 30 let si tyto „dvě tváře“ našly jakýsi model soužití, což neznamená porozumění a souhlas.

Ukazuje se, že to není pouze generační záležitost.

DOGMATA

Každá ideologie se může změnit v dogma, pokud se uzavře do sebe a odtrhne se od reality života, vědeckého zkoumání a respektu k jednotlivé lidské bytosti.

Příklady:

- ❖ Abstinence jako jediné možné životní řešení pro všechny uživatele bez ohledu na individuální rozhodování, zda pro mě abstinence má v životě skutečně smysl.**
- ❖ Prevence formou odstrašování a zakazování.**
- ❖ „Válka proti drogám“ a represivní přístup vůči uživatelům, ale i vůči těm, kteří s nimi pracují.**

Prospěšné myšlenky pak ztrácejí svou prospěšnost a stávají se nástrojem nátlaku a přesvědčování, ať už ve vztahu ke klientům, odborníkům nebo veřejnosti.

Se zastánci dogmatu je obtížné vést dialog.

NECHMEL DĚDKA, NECHMEL BÁBU

Důsledky abstinenciho dogmatu se promítají do preventivních kampaní a do „povinnosti“ je podporovat.

Sledujme to na nové kampani.

TEZE 1: BUDEME-LI PODÁVAT SENIORŮM NEALKOHOLICKÉ PIVO, ZVYKNOU SI NA JEHO HOŘKOU CHUŤ A MOHOU PROPADNOUT PITÍ ALKOHOLICKÉHO PIVA A STÁT SE ZÁVISLÝMI.

- ❖ Všechny odborné společnosti a klíčové instituce jistě ihned a jednohlasně podpoří tuto preventivní kampaň.
- ❖ Kdyby to neudělaly, myslely by si, že si společnost myslí, že podporují alkoholismus u seniorů.

TEZE 2: NEZAKAZUJME, VYCHOVÁVEJME!

- ❖ Žádné tabu! Ani ve stáří není pozdě učit se zodpovědně zacházet se všudypřítomným alkoholem!
- ❖ Nebo chceme naše seniory nechat v natěšeném očekávání, jak se ztřískají, až dosáhnou 100 let?

STEREOTYPY

Společenské stereotypy jsou v důsledku důležitější než ideologie v odborném poli adiktologie.

- ❖ Jsou přítomné v předvědomí společnosti a pronikají různými jejími segmenty, od politiky po medicínu. Promítá se i do zásadní neochoty většiny psychiatrů a psychoterapeutů se adiktologickou klientelou zabývat.
- ❖ Společným rysem je STIGMATIZACE, sdílení primitivního morálního modelu.

Například:

- ❖ Závislost není duševní nemoc jako každá jiná.
- ❖ Závislost je neléčitelná.
- ❖ Úspěšnost léčby je velmi malá.
- ❖ Zavinili si to sami.
- ❖ Potřebují tvrdý přístup, pracovat, nebrat/nepít, nebo zavřít.

Zdá se, že abstinenční dogma v adiktologii a tyto společenské stereotypy spolu souvisejí.

KOMUNÁLNÍ VOLBY 2022

Jako obvykle před komunálními volbami (budou letos na podzim) se objevují přitažlivé teze, které odpovídají na společenský stereotyp.

- ❖ Vytlačíme fetáky.
- ❖ Žádná drogová služba v naší městské části, aby se nám tady neshlukovali.
- ❖ Posílíme pravomoci městské policie vůči bezdomovcům a narkomanům.
- ❖ Tzv. harm reduction podporuje užívání drog.

A jiné. Ostatně ZA BABIŠE BYLO LÍP.

Ještě že vzniká nová strana – ODS!

KOMUNÁLNÍ VOLBY 2026

PROGRAM OBČANSKÉ DESTIGMATIZAČNÍ STRANY (ODS)

V oblasti politiky snižování škodlivosti užívání návykových látek se bude ODS na úrovni statutárního města i městských částí zastávat přístup založený na vědeckých důkazech.

- ❖ Zvýšíme dostupnost léčby po uživatele návykových látek.
- ❖ Podpoříme zapojení uživatelů návykových látek do naší komunity.

Budeme prosazovat:

- ❖ substituční centra v každé městské části,
- ❖ nízkoprahová centra a terénní programy v každé městské části,
- ❖ přátelskou spolupráci policie ČR a městské policie s adiktologickými službami.

Podpoříme:

- ❖ pilotní projekty aplikačních místností a tzv. mokrých domů,
- ❖ programy nabízející bydlení a práci aktivním uživatelům („housing first“, „job first“).

Jsme přesvědčeni, že tato politika přinese nové příležitosti pro normální život našim dosud stigmatizovaným a opomíjeným spoluobčanům a zvýší bezpečnost všech lidí v našem krásném městě.

•

JAKOU IDEOLOGII MÁ STÁT?

- ❖ Národní strategie na roky 2019-2027 proklamuje své kořeny v bio-psycho-socio-spirituálním přístupu. Ale jak je to doopravdy?
- ❖ Obvykle jde o výslednici pozičního boje PREVENCE + LÉČBA versus KONTROLA.
- ❖ Svoboda a/nebo kontrola? Více svobody (a odpovědnosti) – nebo více regulací?
- ❖ Společenská kontrola – zákazy, snižování nabídky, prosazování zákona – je „ideologie odjinud“, z jiné strany problému, a někdy s ní můžeme mít potíže.
- ❖ Někdy to vypadá, že stát má ideologii PŠTROS nebo VYSTŘEL A ZAPOMEŇ (= způsob samonavádění řízené střely, která nepotřebuje po vypuštění jakékoli další sledování cíle; navíc z odpalovacího zařízení nemusí být cíl viděn).

JSME DELEGÁTI STÁTU?

Stát nás platí prostřednictvím veřejných finančních prostředků. Platí nás za realizaci nějaké ideologie?

Pověřuje a platí stát pracovníky v adiktologii, aby kontrolovali a udržovali v mezích určité společensky nežádoucí jevy?

- ❖ **Jsme služba. Sloužíme našim klientům, možná je naivní tvrdit, že právě proto si nás stát platí.**
- ❖ **Naštěstí nám to nezakazuje.**
- ❖ **To, že můžeme naše služby poskytovat v rámci ideologie, která bere ohled na klienta, je možná zásluhou výše zmíněného přístupu státu VYSTŘEL A ZAPOMEŇ.**
- ❖ **PSSST!**

JAKOU IDEOLOGII MÁ SANANIM?

KDE SE VZALA?

- ❖ Ideologie SANANIM se rozvíjela mimo zdravotnickým systém, určitě se na ní podepsala 90 léta, tedy akcentování svobody, odpovědnosti, humanistických přístupů, určitý vliv má i to, že jako hlavní metoda je psychoterapie.
- ❖ Určitě je ideologie SANANIM je postavena na vzdoru vůči hlavním proudům, součástí ideologie je potřeba vyvažování.
- ❖ Ideologie je nesena a předávána „matkami a otci“ organizace.
- ❖ SANANIM je živý organismus. Proces tvorby a přetváření ideologických přístupů je dynamický, souvisí s řadou odborných diskusí, sdílení zkušeností, vzděláváním. Každý se do něj může zapojit.
- ❖ Výhodou ideologie SANANIM je, že to není posvátná kráva, ale lze ji zpochybňovat a zkoumat.
- ❖ Každý může mít vlastní ideologii, pokud neškodí. S rozpory umíme zacházet.

NEJDE JEN O DROGY, ALE O LIDSKOU EXISTENCI

PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ SANANIMU, 1990

Nechceme lhostejně míjet ty, kteří ztratili víru v sebe, druhé, lidskou existenci.

Ty, kteří na své cestě životem hledali útočiště u drogy a poznali i její odvrácenou tvář, která se objevuje s neúprosnou logikou - tvář utrpení, bolesti, samoty, nesvobody, smrti.

Chceme podat pomocnou ruku všem, kteří na to čekají, kteří volají své SOS.

A varovat ty, pro které je droga symbolem magického neznáma, romantické vzpoury, únikem z nepřátelské skutečnosti.

SEDM PLAMENŮ SANANIMU

- Plamen abstinence
- Plamen pokory
- Plamen moudrosti
- Plamen odpovědnosti
- Plamen životní energie
- Plamen důvěry a sebedůvěry
- Plamen štěstí a lásky

DÍKY ZA POZORNOST!

Aleš, Josef, Hana, Kamil, Karel, Karel, Martina,
Pavla, Štěpánka

www.sananim.cz

www.sananim.xxx

Neziskovka roku 2021
Podporujte kvalitu

NEZISKOVKA
ROKU '21